

رسالتان موجزتان في الزكاة والصيام

**Ду рисолаи мухтасар дар
бораи закот ва рӯза**

Ду рисолаи мухтасар дар бораи закот ва рӯза

Абдулазиз ибни Абдуллоҳ ибни Боз

Ду рисолаи мухтасар дар бораи закот ва рӯза

Таълифи ҷаноби шайх

Абдулазиз ибни Абдуллоҳ ибни Боз

Худованд раҳмату мағфираташ кунад.

Номаи аввал

Дар баҳсҳои муҳим перомуни закот

Ба номи Худованди Бахшандаи Меҳрубон

Ҳамду ситоиш барои Аллоҳи якто ва дуруду салом бар касе, ки баъд аз ӯ паёмбаре нест ва бар хонадону асҳобаш. Аммо баъд:

Ангезаи аслии навиштани ин суҳанҳо, насиҳат ва ёдоварӣ аз фаризаи закот аст, ки бисёре аз мусалмонон дар он саҳлангорӣ намудаанд ва бо вучуди бузургии шаъни он ва ин ки яке аз рукнҳои панҷгонаи Ислом мебошад, ки бинои он ҷуз бар ин рукнҳо устувор намегардад, онро бар ваҷҳи машруъадо накардаанд; тибқи фармудаи Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам):

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ»

"Ислом бар панҷ чиз бино ёфтааст: гувоҳӣ додан ба он ки нест маъбуде барҳақ ба ҷуз Худо

ва ин ки Муҳаммад паёмбари Худо аст; барпо доштани намоз; додани закот; рӯзаи моҳи Рамазон ва ҳаҷҷи Хона"¹ Саҳеҳ будани ин ривоят мавриди иттифоқ аст.

Фарз гардонидани закот бар мусалмонон аз равшантарин хубиҳои Ислом ва нишонаи таваҷҷуҳи он ба умури пайравонаш мебошад. Зеро ғоидаҳои он бисёр ва эҳтиёҷи ғақирони мусалмон ба он саҳт аст.

Пас, аз манфиатҳои он: мустаҳкам кардани риштаҳои меҳру муҳаббат миёни сарватманд ва ғақир мебошад. Зеро сиришти инсонҳо ба дӯст доштани касе, ки ба онҳо некӣ кардааст, сиришта шудааст.

Ва аз ҷумлаи онҳо: поксозии нафс ва тазкии он ва дур кардани он аз ахлоқи ҳасисӣ ва бахилӣ аст. Чунончи, Қуръони Карим ба ин маънӣ ишора кардааст:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا...﴾

(Аз амволи онон садақа бигир, то ба ин васила ононро пок гардонӣ ва дараҷоташонро боло бибарӣ...) (Сураи Тавба, ояти 103).

Ва аз ҷумлаи он: одат кунонидани мусалмон ба ҳислати саҳоват, карам ва меҳрубонӣ нисбати ниёзманд.

¹ Ривояти Бухорӣ, рақами (8), Муслим, рақами (16).

Ва аз ҷумлаи он: ҷалби баракат, зиёд шудан ва иваз аз ҷониби Аллоҳ аст. Чунон ки Аллоҳ Таъоло мефармояд:

﴿...وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾

[...ва ҳар чизеро [ки дар роҳи Аллоҳ Таъоло] инфоқ кунед, Ӯ ба ҷойи он [мол- ва беҳтар аз он –ба шумо] бозпас медиҳад; ва Ӯ беҳтарин рӯзидиҳанда аст]. (Сураи Сабаъ, ояти 39). Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар ҳадиси саҳеҳ мефармояд: Аллоҳ мегӯяд:

«يَا ابْنَ آدَمَ أَنْفِقْ نُنْفِقْ عَلَيْكَ...»

«Эй фарзанди Одам, инфоқ кун, то бар ту инфоқ кунем...»¹ Ва ғоидаҳои зиёди дигар.

Ва дар ҳаққи касе, ки аз он бахилӣ варзад ё дар адои он кӯтоҳӣ кунад, ҳушдори шадиде ворид шудааст Аллоҳ Таъоло мефармояд:

﴿...وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ 34 يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكَوَّىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ﴾ 35

(Ва касоне, ки зару сим меандузанд ва онро дар роҳи Аллоҳ Таъоло инфоқ намеkunанд, пас, ононро ба азоби дарднок башорат бидеҳ.

Рӯзе, ки он [ганҷинаҳо]-ро дар оташи дузах сурх кунанд ва пешонӣ ва паҳлу ва пушташонро бо он доғ ниҳанд [ва бигӯянд]: «Ин аст ончи барои хеш меандӯхтед, пас, бичашед ончиро, ки

¹ Ривояти Муслим, рақами (993).

меандӯхтед.» (Сураи Тавба, ояти 34 - 35) Пас ҳар моле, ки закоташ пардохта нашавад, ганҷест, ки дар рӯзи қиёмат соҳибаш бо он азоб дода мешавад. Чунонки ҳадиси саҳеҳ аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) бар ин далолат мекунад, ки фармуданд:

«مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ؛ فَأُحْمِي عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيَكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيُرَى سَبِيلُهُ: إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ.»

"Ҳеҷ соҳиби тилло ва нуқрае нест, ки ҳаққи онҳоро (яъне закоташонро) адо накунад, магар ин ки дар рӯзи қиёмат барои ӯ лавҳаҳое аз оташ омода карда мешавад; пас онҳо дар оташи ҷаҳаннам ғудохта мегарданд ва бо онҳо паҳлу, пешонӣ ва пушти ӯ доғ зада мешавад. Ҳар гоҳ ки он лавҳаҳо сард шаванд, боз барои ӯ гарм карда мешаванд, дар рӯзе, ки миқдораш панҷоҳ ҳазор сол аст, то миёни бандагон ҳукм карда шавад; сипас роҳи ӯ нишон дода мешавад: ё ба сӯи биҳишт ва ё ба сӯи дӯзах.¹"

Сипас Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) соҳиби шутур, гов ва гӯсфандеро, ки закоти онҳоро намедиҳад, зикр кард ва хабар дод, ки дар рӯзи қиёмат ба воситаи онҳо азоб мебинад.

¹ Ривояти Муслим, рақами (987).

Дар ривояти саҳеҳ аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) омадааст, ки фармуданд:

«مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَا لَا قَلَمٌ يُوَدُّ زَكَاتُهُ مِثْلَ لَهُ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوِّفُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِلَهْزِمَتَيْهِ (يَغْنِي سِدْقِيهِ)، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا مَالِكٌ، أَنَا كَنْزُكَ»، ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا ءَاتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ...﴾

"Касе, ки Аллоҳ ба ӯ моле додааст ва закоти онро намедихад, дар рӯзи қиёмат он мол ба шакли мори калони мӯйрехтае, ки ду холи сиёҳ дорад, дароварда мешавад ва ба гарданаш ҳалқа мезанад. Сипас ду тарафи даҳони ӯро (яъне ду кунчи даҳонашро) мегирад ва меғӯяд: "Ман моли ту ҳастам, ман ганчи ту ҳастам", сипас Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ин фармудаи Аллоҳ Таъолоро тиловат намуданд: (Ба касоне, ки ба он чи Аллоҳ аз фазли хеш ба онон додааст, бухл меварзанд, гумон набаранд, ки он бухл барои онон беҳтараст, балки ба зиёни онҳост. Ва дар рӯзи қиёмат, чизе, ки дар он бухл варзидаанд, сабаби азобашон мегардад...) (Сураи Оли Имрон, ояти 180)¹.

Закот дар чаҳор навъ воҷиб аст: он чи аз замин берун меояд, аз қабилӣ донагиҳо ва меваҳо, чорвои чаронанда, тилло ва нуқра ва молҳои тиҷоратӣ.

Ва барои ҳар як аз ин чаҳор навъ нисоби муайяне ҳаст, ки ҳар он чизе аз он камтар

¹ Ривояти Бухорӣ, рақами (1338).

бошад, закот воҷиб намешавад. Пас, нисоби донагиҳо ва мевачот панҷ "васқ" аст. Ва як "васқ" шаст соъ бо соъи Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мебошад, ки аз хурмо, мавиз, гандум, биринҷ, ҷав ва монанди инҳо сесад соъ бо соъи Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мешавад. Ва як соъ баробари чаҳор кафи ду дасти марди миёначусса аст, вақте ки ҳар ду дасташ пур бошанд.

Ва дар ҳолате, ки дарахтони хурмо ва зироатҳо бе хароҷот ва душворӣ об дода шаванд, мисли оби борон, дарёҳо, чашмаҳои ҷорӣ ва монанди инҳо, пардохти закот дар он ушр (аз даҳ як) воҷиб аст.

Аммо дар ҳолате, ки обдихӣ бо хароҷот ва душворӣ сурат гирад, мисли ҳайвонҳои обкаш, мошинҳои обкаш ва монанди инҳо, дар он закот ним ушр воҷиб мешавад. Чунонки ҳадиси саҳеҳ дар ин бора аз Расули Худо (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) собит шудааст.

Ва аммо нисоби чорвои чаранда аз шутур, гов ва гӯсфанд, тафсилоти он дар ҳадисҳои саҳеҳ аз Расули Худо (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) баён шудааст ва касе, ки хоҳони дониستاني он аст, метавонад дар ин бора аз аҳли илм бипурсад. Ва агар мақсади ихтисор намебуд, барои мукамал шудани ғоида ҳатман онро зикр мекардем.

Аммо нисоби нуқра саду чиҳил мисқол аст ва миқдораш бо пули Арабистони Саудӣ панҷоҳу шаш риёл мешавад.

Нисоби тилло бист "мисқол" аст. Миқдори он бо пули Арабистони Саудӣ ёздаҳ ҷунайҳ (риёл) ва се ҳафтуми ҷунайҳ ва бо грамм наваду ду грамм мебошад. Ва дар онҳо додани як чоряки даҳум (яъне 2.5%) бар касе воҷиб аст, ки молики нисоби ҳар ду ва ё яке аз онҳо бошад ва як сол бар он гузашта бошад.

Ҷоида тобеи асл аст, пас ба соли нав ниёз надорад, ҳамон тавр ки насли чорвои чаранда тобеи асли худ аст ва ба соли нав ниёз надорад, ба шарте ки асли он ба нисоб расида бошад.

Пулҳои нақдӣ, ки мардум имрӯз бо онҳо муомила мекунанд, ҳукми тилло ва нуқраро доранд, ҳоҳ дирҳам номида шаванд, ҳоҳ динор, ҳоҳ доллар ва ё дигар номҳо дошта бошанд. Агар арзиши онҳо ба нисоби нуқра ё тилло бирасад ва як сол бар он гузарад, закот воҷиб мегардад.

Зару зеварҳои занона, махсусан аз тилло ё нуқра, ба пулҳои нақдӣ дохил мешаванд. Ҳар гоҳ ба ҳадди нисоб бирасанд ва як соли қамарӣ бар онҳо бигузарад, дар онҳо закот воҷиб мешавад, ҳатто агар барои истифода ё орият омода шуда бошанд. Бино бар саҳеҳтарини ду қавли олимон; ба далели умумияти фармудаи Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам):

«مَا مِنْ صَاحِبٍ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاتَهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ».

"Ҳеҷ соҳиби тилло ва нуқрае нест, ки ҳаққи онҳоро (яъне закоташонро) адо накунад, магар ин ки дар рӯзи қиёмат барои ӯ лавҳаҳое аз оташ омода карда мешавад"¹, то поёни ҳадиси гузашта.

Аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) собит шудааст, ки дар дасти зане ду дастпона аз тилло диданд ва фармуданд:

«أَنْعَطِينَ زَكَاةَ هَذَا؟». قَالَتْ: لَا. قَالَ: «أَيَسْرُكَ أَنْ يُسَوِّرَكَ اللَّهُ بِهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَوَارِينَ مِنْ نَارٍ!». فَأَلْقَتْهُمَا، وَقَالَتْ: «هُمَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ».

"Оё закоти инро медиҳӣ?". Гуфт: Не. Фармуд: "Оё хушнуд мешавӣ, ки Худованд дар рӯзи қиёмат ба ҷои онҳо ду дастпона аз оташ ба ту бипӯшонад?!". Пас, он ду ро партофт ва гуфт: "Онҳо барои Худо ва Расули Ӯст"².

Ва аз Умми Салама (разияллоҳу анҳо) собит шудааст, ки ӯ зевароте аз тилло мепӯшид, пас гуфт: Ё Расулаллоҳ, оё ин ганҷ аст? Он Ҳазрат (саллаллоҳу алайҳи васаллам) фармуд:

«مَا بَلَغَ أَنْ يُزَكَّى فَرُكِّي فَلَيْسَ بِكَزْرٍ»

¹ Ривояти Муслим, рақами (987).

² Ривояти Абудовуд, рақами (1563), Насой, рақами (2270) бо санади ҳасан.

"Моле, ки ба ҳадди закот бирасад ва закоти он дода шавад, канз нест". (7)¹ Ҳамроҳ бо дигар ҳадисҳо дар ин маъно.

Аммо молҳои тиҷоратӣ, он молҳои мебошанд, ки барои фурӯш омода шудаанд, арзёбии онҳо дар охири сол сурат мегирад ва аз ҷиҳил як ҳиссаи арзиши онҳо пардохт карда мешавад, хоҳ арзиши онҳо баробари нархашон бошад, ё бештар ва ё камтар; тибқи ҳадиси Самура (разияллоху анху), ки мегӯяд:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الَّذِي نَعِدُّهُ لِلْبَيْعِ».

"Расули Худо (саллаллоху алайҳи ва саллам) ба мо амр мекард, ки садақаро аз он чизе, ки барои фурӯш омода мекардем, барорем"².

Ва ба он заминҳои, ки барои фурӯш омода шудаанд, биноҳо, мошинҳо, дастгоҳҳои обкашӣ ва дигар навъҳои молҳои, ки барои фурӯш омода шудаанд, дохил мешаванд.

Аммо иморатҳои, ки барои иҷора омода шудаанд, на барои фурӯш, закот дар маблағи иҷораи онҳо воҷиб аст, агар як сол бар он бигузарад. Аммо дар ҳуди онҳо закот воҷиб нест, зеро онҳо барои фурӯш омода нашудаанд. Ва ҳамин гуна, дар мошинҳои шахсӣ ва кироякаш низ закот воҷиб нест, агар барои

¹ Ривояти Абудовуд, рақами (1564).

² Ривояти Абудовуд, рақами (1562).

фурӯш омода нашуда бошанд, балки соҳибаш онҳоро танҳо барои истифода харида бошад.

Ва агар соҳиби мошини кироякаш пулҳои кироя ва дигар пулҳои нақдиро ҳам кунад ва миқдори он пул ба нисоб бирасад, закоти он бар ӯ воҷиб аст. Агар як сол аз болои он бигузарад, чи онро барои нафақа омода карда бошад, ё барои издивоҷ, ё харидани амлок, ё пардохти қарз ва ё дигар мақсадҳо; ба далели умумияти далелҳои шаръӣ, ки бар воҷиб будани закот дар чунин мавридҳо далолат мекунанд.

Қавли саҳеҳи олимони ин аст, ки қарз монеи закот намешавад, бинобар он чи гузашт.

Ва ҳамин гуна закот дар амволи یتимон ва девонагон дар назди ҷумҳури уламо воҷиб аст, ба шарти ин ки ба нисоб бирасад ва як сол (-и ҳиҷриӣ қамарӣ) бар он бигзарад. Ва бар сарпарастони онҳо воҷиб аст, ки ҳангоми комил шудани сол баровардани закотро бо ният аз ҷониби онҳо анҷом диҳанд; бар асоси далелҳои умумӣ, монанди қавли Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар ҳадиси Муоз (разияллоҳу анҳу), вақте ки ӯро ба сӯи аҳли Яман фиристод, фармуд:

«إِنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ، وَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهِمْ».

"Ҳамоно Аллоҳ бар онҳо дар молҳояшон садақаеро фарз гардондааст, ки аз

сарватмандонашон гирифта шуда, ба фақиронашон дода мешавад"¹.

Ба закот ҳаққи Аллоҳ аст, дар он хотирбинӣ кардан ба шахсоне, ки сазовор нестанд, ҷоиз нест ва инсон набояд ба василаи он барои худ манфиатеро ҷалб кунад ё зарареро дур созад ва набояд бо он молашро ҳифз намояд ё маломатеро аз худ дур кунад, балки бар мусалмон воҷиб аст, ки закоташро ба мустаҳиққон пардохт намояд, ба хотири он ки онҳо аҳли онанд, на ба мақсади дигар, бо хушнудии дил ва ихлос барои Аллоҳ дар ин амал, то масъулияти ӯ соқит шавад ва сазовори подоши фаровон ва ивази нек гардад.

Худованд (Субҳонаху) дар Китоби Карими худ гурӯҳҳои аҳли закотро баён намудааст, Худои Таъоло мефармояд:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ 60﴾

[Садақот [ва закот] ихтисос дорад ба фақирон [-и тихидаст] ва мустамандон [-и тангдаст] ва коргузoron [-и ҷамъоварӣ ва тавзеи] он ва дилҷӯишудагон [тозамусулмон] ва барои [озод кардани] бардагон ва [пардохти воми] қарздoron ва дар роҳи Аллоҳ Таъоло ва [кумак ба] дар роҳмондагон. [Ин] Фаризаи [муқарраршуда] аз ҷониби Аллоҳ Таъоло аст ва

¹ Ривояти Бухорӣ, рақами (1395), Муслим, рақами (19).

Аллоҳ Таъоло донои ҳаким аст). (Сураи Тавба, ояти 60).

Ва дар хатми ин ояти карима бо ин ду номи бузург огоҳиест аз ҷониби Аллоҳ Субҳонаху ва Таъоло барои бандагонаш бар ин ки Ё Таъоло аз аҳволи бандагонаш огоҳ аст, ки кадоми онҳо сазовори садақа аст ва кадомаш сазовор нест. Ва Ё дар шариату тақдираш бо ҳикмат аст, пас чизҳоро ҷуз дар ҷойгоҳҳои сазоворашон қарор намедихад, агарчи баъзе аз асрори ҳикмати Ё бар баъзе аз мардум пӯшида бошад; то бандагон ба шариати Ё хотирҷамъ шаванд ва ба ҳукмаш таслим гарданд.

Аз Аллоҳ Таъоло мехоҳем, ки мо ва мусалмононро ба фаҳми динаш, сидқ дар муомила бо Ё ва сабқат намудан ба сӯйи он чи ки Ёро хушнуд месозад, муваффақ гардонад ва аз он чи ки сабаби хашми Ёст, дар амон нигоҳ дорад. Бегумон Ё Шунаво ва Наздик аст!

Ва саллаллоху ва саллама ъало абдиҳи ва расулиҳи Муҳаммад ва олиҳи ва саҳбиҳи.

Раиси умумии идораҳои таҳқиқоти илмӣ
ва фатво ва даъват ва иршод

Аллома Шайх Абдулазиз ибни Абдуллоҳ ибни
Боз

Номаи дуюм

**Дар фазилати рӯза доштани моҳи
Рамазон ва қиёми он бо баёни аҳкоми**

муҳиме, ки шояд бар баъзе аз мардум пӯшида монад.

Ба номи Худованди Бахшандаи Меҳрубон

Аз Абдулазиз ибни Абдуллоҳ ибни Боз ба ҳар мусалмоне, ки инро мебинад, Худованд ману эшонро ба роҳи аҳли имон равона созад ва ману эшонро ба фаҳми Суннат ва Қуръон тавфиқ диҳад, омин!

Саломуллоҳи алайкум ва раҳматуллоҳи ва баракотуҳу

Аммо баъд: Ин насиҳати мухтасарест вобаста ба фазилати рӯза доштани моҳи Рамазон ва шабзиндадории он ва фазилати сабқат намудан дар он бо амалҳои нек, ҳамроҳ бо баёни аҳкоми муҳиме, ки шояд бар баъзе мардум пӯшида бошад.

Аз Расули Худо (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) собит шудааст, ки асҳобашро ба фаро расидани моҳи Рамазон башорат меод ва ба онҳо хабар меод, ки Рамазон моҳест, ки дар он дарҳои раҳмат ва дарҳои бихишт кушода мешаванд, дарҳои ҷаҳаннам баста мегарданд ва шайтонҳо занҷирбанд карда мешаванд ва мефармуд:

«إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَغُلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَصُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ. وَلِلَّهِ عِتْقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ».

"Ҳангоме ки шаби аввали моҳи Рамазон фаро мерасад, дарҳои биҳишт кушода мешаванд ва ҳеҷ даре аз онҳо баста намешавад, дарҳои ҷаҳаннам баста мегарданд ва ҳеҷ даре аз онҳо кушода намешавад ва шайтонҳо занҷирбанд карда мешаванд ва нидокунандае нидо мекунад: "Эй талабгори хайр, рӯй биёр ва эй талабгори шар, боз ист". Ва Худованд озодшудагоне аз дӯзах дорад ва ин дар ҳар шаб такрор мешавад."

Паёмбар (алайҳис-салоту вас-салом) мефармояд:

«جَاءَكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ شَهْرُ بَرَكَةٍ يَغْشَاكُمْ اللَّهُ فِيهِ: فَيَنْزِلُ الرَّحْمَةُ وَيَحُطُّ الْخَطِيَا، وَيَسْتَجِيبُ الدُّعَاءَ، يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ فَيَبْهِي بِكُمْ مَلَائِكَتُهُ؛ فَأَرَوْا اللَّهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا؛ فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ فِيهِ رَحْمَةُ اللَّهِ».

"Моҳи Рамазон ба шумо фаро расид, моҳи баракат, ки Аллоҳ дар он шуморо фаро мегирад: пас раҳматро фуруд меоварад, хатоҳоро пок месозад ва дуоро иҷобат мекунад. Аллоҳ ба сабқатҷӯии шумо дар он назар мекунад ва бо шумо назди ғариштагонаш ифтихор мекунад; пас аз ҷониби худ ба Аллоҳ некӣ нишон диҳед, зеро бадбахт касест, ки дар он аз раҳмати Аллоҳ маҳрум шудааст."

Ва Паёмбар (алайҳис-салоту вас-салом) мефармояд:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

"Ҳар ки моҳи Рамазонро аз рӯи имон ва умеди дарёфти савоб рӯза бигирад, гуноҳони гузаштаи ӯ омурзида мешавад ва ҳар ки шабҳои Рамазонро аз рӯи имон ва умеди дарёфти савоб шабзиндадорӣ намояд, гуноҳони гузаштаи ӯ омурзида мешавад ва ҳар ки шаби қадрро аз рӯи имон ва дарёфти савоб шабзиндадорӣ намояд, гуноҳони гузаштаи ӯ омурзида мешавад."

Ва Паёмбар (алайҳис-салоту вас-салом) мефармояд:

«يَقُولُ اللَّهُ: كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ؛ تَرَكَ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي. لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ».

"Аллоҳ мефармояд: Ҳар амали фарзанди Одам барои худӣ ӯст, неки ба даҳ баробараш то ҳафтсад баробар зиёд мешавад, чуз рӯза, ки он барои Ман аст ва Ман подоши онро медиҳам; шаҳват, таом ва ошомиданиҳои худро ба хоҳири Ман тарк мекунад. Барои рӯзадор ду шодӣ аст: як шодӣ дар вақти ифтораи ва як шодӣ дар вақти мулоқот бо Парвардигораш. Ва ҳамоно бӯи даҳони рӯзадор дар назди Аллоҳ аз бӯи мушк беҳтар аст."

Ва дар фазилати рӯзаи Рамазон ва қиёми он ва фазилати чинси рӯза ҳадисҳо зиёданд.

Пас, барои муъмин сазовор аст, ки ин фурсатро ғанимат шуморад, ки Худованд бо лутфаш ўро ба моҳи Рамазон расонд; пас, ба сўйи тоату ибодатҳо бишиতোбад, аз гуноҳон бипарҳезад ва дар адои он чи Аллоҳ бар ў фарз гардонидаст, махсусан намозҳои панҷгона, кўшиш намояд. Зеро он сутуни Ислом ва бузургтарини фаризаҳо пас аз шаҳодатайн мебошад. Пас, бар ҳар марду зани мусалмон воҷиб аст, ки онҳоро риоя намуда, дар вақтҳоиашон бо хушуъ ва оромиш адо намоянд.

Ва аз муҳимтарин воҷиботи он барои мардон адои он бо ҷамоат дар хонаҳои Аллоҳ (масҷидҳо) мебошад, ки Аллоҳ иҷозат додааст, ки баланд бардошта шаванд ва номи Ў дар онҳо зикр карда шавад, чуноне ки фармудааст:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ (43)

(Ва намоз барпо доред ва закот бипардозед ва бо намозгузoron намоз бихонед). (Сураи Бақара, ояти 43). Дар ҷои дигар Худованд мефармояд:

﴿حُفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾ (238)

([Эй мусалмонон] бар [анҷоми] ҳама намозҳо ва [ба хусус] намози аср кўшо бошед [саъю талош кунед] ва бо фуроутаниву фармонбардорӣ

барои Аллоҳ Таъоло ба по хезед). (Сураи Бақара, ояти 238). Дар ҷои дигар Худованд мефармояд:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ 1 الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خُشِعُونَ 2﴾

(Ба ростӣ, ки муъминон растагор шуданд.

Ҳамон касоне, ки дар намозашон фурутан ҳастанд). (Сураи Муъминун, оятҳои 1-2). То он ҷо ки гуфт:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ 9 أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ 10 الَّذِينَ يَرْتُئُونَ
الْفَرْدُونَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ 11﴾

(Ва касоне, ки бар [адои] намозҳояшон муҳофизат меkunанд. Инонанд, ки ворисон ҳастанд. [Ҳамон] Касоне, ки биҳишти баринро ба ирс мебаранд [ва] дар он ҷовидонанд). (Сураи Муъминун, оятҳои 9-11). Ва Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармуданд:

«الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ».

"Паймоне, ки миёни мо ва онҳост, намоз аст, пас ҳар ки онро тарк кунад, кофир шудааст." (5)

Ва муҳимтарини фарзҳо баъд аз намоз адои закот аст, чунонки фармуд:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ 5﴾

(Ва эшон фармон наёфтанд, ҷуз ин ки Аллоҳро бипарастанд, дар ҳоле ки дини худро барои ӯ холис гардонанд [ва аз ширку бутпарастӣ] ба тавҳид рӯ оваранд; ва намоз барпо доранд ва закот бипардозанд; ва ин аст

оини ростин ва мустақим). (Сураи Байина, ояти 5). Дар ҷои дигар Худованд мефармояд:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ (56)

(Ва намоз барпо доред ва закот бипардозед ва аз паёмбар итоат кунед, бошад, ки мавриди раҳмат қарор гиред). (Сураи Нур, ояти 56).

Ва ба таҳқиқ, Китоби бузурги Аллоҳ Таъоло ва суннати Расули каримаш (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) бар ин далолат мекунад, ки касе закоти молашро намедихад, дар рӯзи қиёмат бо он азоб дода мешавад.

Ва муҳимтарини умур баъд аз намоз ва закот рӯзаи Рамазон аст ва он яке аз аркони панҷгонаи Ислом аст, ки дар фармудаи Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) зикр шудааст:

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ».

"Ислом бар панҷ чиз бино ёфтааст: гувоҳӣ додан ба он ки нест маъбуде барҳақ ба ҷуз Худо ва ин ки Муҳаммад паёмбари Худо аст; барпо доштани намоз; додани закот; рӯзаи моҳи Рамазон ва ҳаҷҷи Хона." (6)

Бар мусалмон воҷиб аст, ки рӯза ва намозҳои шабонаи худро аз он чи Худо ҳаром кардааст — аз гуфтору кирдор — ҳифз намояд; зеро мақсад аз рӯза итоати Худованди Пок ва бузург доштани ҳудудҳои Ёст, ҷиҳод бо нафс барои муҳолифат бо хоҳишҳои дар итоати

Парвардигораш ва одат додани он ба сабр аз он чи Худо ҳаром кардааст. Ва мақсад танҳо тарки хӯрдану нӯшидан ва дигар чизҳои ботилкунандаи рӯза нест; бинобар ин, аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ҳадиси саҳеҳ ривоят шудааст, ки фармудааст:

«الصِّيَامُ جُنَّةٌ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ، فَإِنْ سَاءَ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ»،

"Рӯза сипаре (дар баробари оташи дӯзах) аст. Ҳар гоҳ яке аз шумо рӯзадор бошад, пас, дашном надода ва садо баланд накунад ва агар касе ўро дашном дод ё бо ў ҷанг кард, бояд бигӯяд: ман рӯзадорам." Ва аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) собит аст, ки фармуданд:

«مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ».

"Касе, ки сухани дурӯғ ва амал ба он ва ҷаҳолатро тарк накунад, пас Худованди Таъоло ниёзманди он нест, ки хӯрдани ва ошомидани худро тарк кунад." Пас, аз ин ва дигар далелҳо маълум мешавад, ки бар рӯзадор воҷиб аст аз ҳар он чи Аллоҳ Таъоло бар вай ҳаром кардааст, барҳазар бошад ва ҳар он чиро, ки Аллоҳ Таъоло бар вай воҷиб гардонидааст, риоя намояд ва ба ин васила барои ў мағфират, озода аз дӯзах ва қабули рӯзаву қиём умед карда мешавад.

Аммо чанд умурест, ки бар баъзеи мардум пинҳон мемонад:

Аз он ҷумла: Бар мусалмон воҷиб аст, ки аз рӯи имон ва бо умеди дарёфти савоб рӯза бигирад, на аз рӯи риё ва худнамоӣ ва на аз рӯи тақлид ба мардум ва ё пайравӣ ба хонаоводу аҳли диёраш, балки бар ӯ воҷиб аст, ки ангезаи рӯза гирифтани ӯ ҳамон имонаш ба ин бошад, ки Аллоҳ онро бар вай фарз намудааст ва дар он умеди дарёфти аҷр дар назди Парвардигораш дошта бошад. Ҳамчунин, мусалмон бояд қиёми Рамазонро аз рӯи имон ва бо умеди дарёфти савоб анҷом диҳад, на ба сабаби дигар. Бинобар ин Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) фармудааст:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

"Ҳар ки моҳи Рамазонро аз рӯи имон ва умеди дарёфти савоб рӯза бигирад, гуноҳони гузаштаи ӯ омурзида мешавад ва ҳар ки шабҳои Рамазонро аз рӯи имон ва умеди дарёфти савоб шабзиндадорӣ намояд, гуноҳони гузаштаи ӯ омурзида мешавад ва ҳар ки шаби қадрро аз рӯи имон ва умеди дарёфти савоб шабзиндадорӣ намояд, гуноҳони гузаштаи ӯ омурзида мешавад."

Аз ҷумлаи масъалаҳое, ки ҳукми онҳо бар баъзе мардум пӯшида мемонад, ин: захмӣ шудан, хунравии бинӣ, қай кардан ва ё ба таври

ғайриихтиёри ба гулӯяш рафтани об ё бензин мебошад. Ҳамаи ин умур рӯзаро фосид намеkunанд, аммо касе, ки қасдан қай кунад, рӯзааш фосид мешавад. Зеро Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) мефармояд:

«مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ».

"Ҳар ки қай бар ӯ ғалаба кунад (ғайриихтиёри), бар ӯ қазо нест, вале ҳар ки қасдан қай кунад, бар ӯ қазо лозим аст."

Ва аз ҷумлаи ин: он чи ки барои рӯзадор аз таъхири ғусли ҷанобат то тулуи ғачр пеш меояд ва он чи ки барои баъзе занон аз таъхири ғусли ҳайз ё нифос то тулуи ғачр пеш меояд, агар пеш аз субҳидам пок шавад, бояд он рӯзро рӯза бигирад ва монетае надорад, ки ғуслашро то баъд аз тулуи ғачр ба таъхир гузорад, аммо наметавонад онро то тулуи офтоб ба таъхир андозад, балки бояд ғусл кунад ва намози бомдодро пеш аз тулуи офтоб бихонад. Ҳамчунин, барои шахси ҷунуб раво нест, ки ғуслро то баъд аз тулуи офтоб ба таъхир гузорад, балки бояд ғусл кунад ва намози бомдодро пеш аз тулуи офтоб бихонад. Ва мард бояд ба ин кор шитоб наояд, то намози бомдодро бо ҷамоат дарк кунад.

Ва аз ҷумлаи корҳое, ки рӯзаро ботил намеkunанд: таҳлил (анализ)-и хун ва гузаронидани сӯзандорӯ мебошад. Ба ғайр аз

онҳое, ки бо мақсади ғизо додан бошад, аммо ба таъхир андохтани ин кор то шаб, агар имконпазир бошад, авло ва ба эҳтиёт наздиктар аст; бинобар фармудаи Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам):

«دَعُ مَا يَرِيئُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيئُكَ».

"Раҳо кун он чиро, ки туро ба шубҳа меандозад ва бигир он чиро, ки туро ба шубҳа намеандозад [зеро дар ростӣ оромиши хотир аст ва дар дурӯғ шакку шубҳа аст]."

Ва низ Паёмбар (саллаллоху алайҳи ва саллам) мефармояд:

«مَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ».

"Ҳар касе аз чизҳои шубҳанок парҳез кунад, дин ва обрӯи худро пок нигоҳ доштааст."

Инчунин аз ҷумлаи умуре, ки ҳукми он бар баъзе аз мардум пӯшида менамояд: оромиш нагирифтани дар намоз аст, хоҳ фарз бошад ва хоҳ нофила. Ва ҳадисҳои саҳеҳ аз Расули Худо (саллаллоху алайҳи ва саллам) далолат бар он доранд, ки оромиш рӯкне аз рӯкнҳои намоз аст, ки намоз бидуни он дуруст намешавад. Ва он иборат аз ором гирифтани дар намоз ва хушӯӣ дар он ва шитоб накардани аст, то ин ки ҳар муҳраи пушт ба ҷои худ бозгардад. Ва бисёре аз мардум дар моҳи Рамазон намози таровеҳро тавре меҳонанд, ки онро дарк намеkunанд ва дар он оромиш надоранд, балки монанди нӯг

задан онро бо шитоб меҳонанд. Ва ин намоз бар ин вачҳ ботил аст ва соҳиби он гунаҳкор буда, аҷру савоб намегирад.

Ва аз ҷумлаи масъалаҳое, ки ҳукми он бар баъзе аз мардум норӯшан мемонад: гумони баъзе аз онҳо ин аст, ки кам кардани намози таровеҳ аз бист рақъат ҷоиш нест ва гумони баъзе аз онҳо ин аст, ки зиёд кардани он бар ёздаҳ рақъат ё сездаҳ рақъат ҷоиш нест ва ҳамаи ин гумони бечора аст, балки он иштибоҳ ва муҳолифи далелҳо мебошад.

Ва аҳодиси саҳеҳ аз Расули Худо (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) далолат бар он мекунад, ки намози шаб маҳдуд нест ва дар он ҳадди муайяне надорад, ки муҳолифат бо он ҷоиш набошад, балки аз ӯ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) собит шуда, ки дар шаб ёздаҳ рақъат намоз мегузорид ва гоҳе сездаҳ рақъат намоз мегузорид ва гоҳе камтар аз ин дар рамазон ва дар ғайри он мегузорид ва чун дар бораи намози шаб аз ӯ пурсида шуд, фармуд:

«مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمُ الصُّبْحَ صَلَّى رَكْعَةً وَاحِدَةً ثَوْبُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى».

"Ду рақъат ду рақъат аст ва чун яке аз шумо аз баромадани субҳ тарсад, як рақъат бихонад, ки он чиро хондааст, барояш витр месозад." Саҳеҳ будани ин ривоят мавриди иттифоқ аст.

Ва рақъатҳои муайянеро муқаррар накардааст, на дар рамазон ва на дар ғайри он.

Аз ин рӯ, саҳобогон дар замони Умар (разияллоҳу анҳу) дар баъзе вақтҳо бисту се рақъат ва дар баъзе вақтҳои дигар ёздаҳ рақъат мегузоридаанд, ҳамаи ин аз Умар (разияллоҳу анҳу) ва аз саҳобогон дар замони ӯ собит шудааст.

Баъзе аз салаф дар Рамазон сиву шаш рақъат намоз меҳондаанд ва се рақъат витр мегузоридаанд ва баъзе аз онҳо чилу як рақъат меҳондаанд. Инро Шайхулислов Ибни Таймия ва уламои дигар аз салафи солеҳ зикр кардаанд. Ибни Таймия (раҳматуллоҳи алайҳи) зикр кардааст, ки амр дар ин масъала васеъ аст. Ва инчунин зикр кардааст, ки барои касе, ки қироат ва рукуъу сучудро тўлонӣ мекунад, беҳтар он аст, ки ададро кам кунад ва касе, ки қироат ва рукуъу сучудро кўтоҳ мекунад, дар адад бияфзояд. Ин маънои сухани Ибни Таймия аст.

Ва касе, ки дар суннати ӯ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) тааммул намояд, пай мебарад, ки афзалтар дар ҳамаи инҳо, ёздаҳ рақъат ё сиздаҳ рақъат намоз гузоридаан дар Рамазон ва ғайри он мебошад, зеро ин ба амали Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар бештари ҳолатҳо мувофиқ буда, барои намозгузoron сабуктар ва ба хушӯ ва итминон наздиктар аст. Ва касе, ки аз ин зиёд намояд, чунонки гузашт, ҳеҷ боке ва карохате надорад.

Ва барои касе, ки дар қиёми Рамазон бо имом намоз меҳонад, беҳтар он аст, ки то охир ҳамроҳи имом бимонад. Бар асоси ин сухани Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), ки фармудааст:

«إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا قَامَ مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ قِيَامَ لَيْلَةٍ».

"Дар ҳақиқат, агар шахс ҳамроҳи имом ба намоз биистад, то ин ки фориғ шавад, Худованд барои ӯ қиёми як шабро менависад."

Ва барои ҳамаи мусалмонон ҷоиз аст, ки дар ин моҳи карим дар намудҳои гуногуни ибодат ҷидду ҷаҳд намоянд, аз ҷумла намози нофила, қироати Қуръон бо тадаббуру тааққул, бештар тасбеҳу таҳлилу ҳамду сано, такбиру истиғфор гуфтан ва дуоҳои шаръӣ намудан, амр ба маъруф ва наҳй аз мункар, даъват ба сӯи Аллоҳ, дастгирии фақирону мскинон, ҷидду ҷаҳд дар некӣ ба падару модар ва силаи раҳм, эҳтироми ҳамсоя, аёдати бемор ва анҷом додани дигар намудҳои амалҳои некро бештар анҷом диҳанд; ба далели фармудай Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар ҳадиси гузашта:

«يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ، فَيُبَاهِي بِكُمْ مَلَائِكَتَهُ؛ فَأَرَوْا اللَّهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا، فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ فِيهِ رَحْمَةُ اللَّهِ».

"Худованд ба рақобати шумо дар он менигарад ва назди фариштагонаш бо шумо меболад. Пас, аз ҷониби худ ба Худованд некӣ нишон диҳед,

зеро бадбахт касест, ки дар он аз раҳмати Худо маҳрум мондааст."

Инчунин аз Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) ривоят шудааст, ки фармуданд:

«مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنْ خِصَالِ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَمَنْ أَدَّى فِيهِ فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ».

"Ҳар кас, ки дар он (рамазон) бо хислате аз хислатҳои хайр наздикӣ чӯяд, монанди касест, ки фаризаеро дар ғайри он адо карда бошад ва ҳар кас, ки дар он фаризаеро адо кунад, монанди касест, ки ҳафтод фаризаро дар ғайри он адо карда бошад."

Ва ба далели сухани Паёмбар (саллаллоҳу алайҳи ва саллам), ки дар ҳадиси саҳеҳ мефармояд:

«عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً، أَوْ قَالَ: حَجَّةً مَعِيَ».

"(Савоби) умра дар Рамазон бо (савоби) ҳаҷ баробар аст, ё фармуд: бо ҳаҷче, ки ҳамроҳи ман анҷом дода шавад, баробарӣ мекунад."

Ҳадисҳо ва осоре, ки ба машруиати сабқат ва рақобат дар намудҳои корҳои нек дар ин моҳи қарим далолат мекунанд, бисёранд.

Аз Аллоҳ Таъоло мехоҷем, ки мо ва соири мусалмононро ба ҳар он чи ки ризои ӯ дар он аст, муваффақ гардонад ва рӯзаву қиёми моро қабул фармояд ва аҳволи моро ислоҳ намояд. Инчунин ҳамаи моро аз фитнаҳои гумроҳкунанда паноҳ диҳад. Ҳамчунон аз

Худованди Пок меҳоҳем, ки роҳбарони мусалмононро ислоҳ намуда, онҳоро бар ҳақ муттаҳид гардонад. Ҳамоно Ё соҳиби ин қор ва тавоно бар он аст.

Вас-салому алайкум ва раҳматуллоҳи ва баракотуҳ.

Фехраст

Ду рисолаи мухтасар дар бораи закот ва рӯза.....	2
Ду рисолаи мухтасар дар бораи закот ва рӯза.....	2
Номаи аввал.....	2
Дар баҳсҳои муҳим перомуни закот	2
Номаи дуюм	13
Дар фазилати рӯза доштани моҳи Рамазон ва қиёми он бо баёни аҳкоми муҳиме, ки шояд бар баъзе аз мардум пӯшида монад.....	13